

Retningslinjer for skadefelling av grågås i fredningsperioden- 2022.

Ordinær jakttid på grågås er i tida 10.08 til 23.12.

Lovgrunnlag

Skadefelling reguleres av «Forskrift om skadefelling, dødt vilt og bruk av vilt i oppdrett, forskning og dyrepark ([viltforskriften](#))». Vilkår for skadefelling er følgende (jf §3-3):

- a. *Skaden er eller kan bli av vesentlig økonomisk betydning.*
- b. *Skadeforebyggende tiltak er i rimelig utstrekning forsøkt, vurdert ut fra hvilke verdier som skal beskyttes og kostnadene ved alternative tiltak.*
- c. *Uttaket rettes mot skadegjørende individ.*
- d. *Uttaket er egnet til å stanse eller vesentlig begrense skadesituasjonen.*
- e. *Uttaket ikke truer bestandens overlevelse.*

Dersom mordyr avlives i yngletiden skal avkommet om mulig også avlives

Dersom vilkårene i § 3-3 er oppfylt, og det er nødvendig for å stanse eller avverge skade på avling, kan kommunen etter søknad gi tillatelse til uttak av bestemte individ av grågås (jf §3-5). Søknad om tillatelse til felling av grågås som gjør skade på dyrka mark (eng og beite), skal være skriftlig. (viltforskriften § 3-8).

Naturmangfoldloven

Etter naturmangfoldloven § 7 skal prinsippene i §§ 8-12 i naturmangfoldloven legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet. Dette innebærer at kommunen må vurdere hvorvidt fellingstillatelse medfører påvirkning av naturmangfoldet.

Lokale retningslinjer

I henhold til vedtak i F-sak 53/01 skal følgende retningslinjer følges ved saksbehandling/tildeling:

- Dokumentasjon av skade skal foreligge.
- Fellingstillatelsen kan gis for et kortere tidsrom.
- Formålet med tildeling av fellingstillatelse er ikke å begrense bestanden, men å oppnå skremmevirkning.
- Antall gås som tildeles skal ikke overstige 10 stk. pr sesong pr gårdbruker.
- Pargås/Hekkefugl skal ikke skytes.
- Grunneiere som får tildelt fellingstillatelse på grågås som gjør skade skal rapportere til kommunen.

Generelle vilkår for skadefelling

Det er en forutsetning at felling av skadegjørende vilt skal være ett av flere virkemiddel for å hindre eller begrense skader. Det forutsettes derfor at både de som utsettes for skade, og de ulike myndighetsnivå som gir tillatelse, legger til grunn at skadefelling bør unngås dersom andre løsninger kan redusere eller eliminere skadeproblemet. Skadefelling er et unntak fra viltlovens generelle fredningsprinsipp. Skade skal ha skjedd, dette forstås slik at skaden skal ha oppstått i inneværende sesong, og i et omfang som er av vesentlig økonomisk betydning for den skadelidte, eller som vil få tilsvarende betydning dersom skaden fortsetter. Før felling plikter eier, bruker eller rettighetshaver i rimelig utstrekning å forsøke andre tiltak for å avverge skader eller redusere predasjon.

Skadeomfang

Beiteskader fra grågås (Anser anser) har økt i takt med den økende bestanden av grågås de siste tiår, som kan skyldes en rekke faktorer, blant annet klimaendringer (NIBIO rapport 4, nr 154, 2018). Beiteskader fra gås kan deles inn i 1) tap av grovfôr (gress), 2) tap av spirer og såkorn, 3) store mengder avføring som reduserer kvaliteten på innhøstet fôr, 4) nedtråkking av gress/spirer og 5) spredning av frø fra uønskete planter og vekster.

Skadeomfanget kan variere gjennom sesongen.

Aldersgruppe	Kategori	Skadeomfang	Tidspunkt
Hekkende grågås	Par før hekking	0 / 1	April - mai
	Kullsamling med små unger	0 / 2	Juni-medio juli
	Flyvedyktige unger	2 / 3	Ultimo juli- august
Ikke hekkende grågås	Før myting	2 / 3	Mai og primo juni
	I myteperioden	0 / 2	Medio juni - medio juli
	Etter myting	0 / 1	20. juli --

Tabell som viser sesongvise forskjeller i beiteskader for ulike gåsearter, hekkende og ikke hekkende grågås (Foldestad, 200X). Skalaen viser økende skadeomfang fra 0 - 3.

NIBIOs undersøkelse i Musvær (2017-2018) viser at grågåsa kan, når den tillates å beite fritt, gjøre et betydelig innhogg i grovfôr-produksjonen. Det ble kvantifisert et beitetap på opptil 35% tørt grovfôr ved 1. slått (2. juli) og 46 % ved 2. slått (22.august). For teiger med betydelige mengder gåseekskremer, ønsket ikke bøndene å høste dette som fôr til husdyra sine, og tapet må ansees som 100%.

Undersøkelsen viser videre at skadefelling kan være effektivt tiltak mot beiteskader om det gjennomføres etter et planlagt regime, og med god og hyppig kommunikasjon mellom jegere og gårdbrukere som kan registrere når det er gjess på arealene. Det kan være nødvendig med opptil to jaktdøgn i uken gjennom vekstsesongen for å oppnå en god preventiv effekt av skadefelling. Antall skutte gås som er nødvendig for å redusere beiteskadene er lavere om det også etableres et friområde som kan holde gjessene borte fra arealene det skadefelles på. I tillegg er det tilstrekkelig å felle én gås per landing (NIBIO rapport 4, nr 154, 2018).

Aktuelle tiltak for å begrense skader

Iht. miljødirektoratet er det lite effektivt å forsøke å begrense skade fra gås ved skadefelling, fordi de kommer i store flokker. Det mest effektive tiltaket for å forhindre skader fra gås, er å etablere et friområde hvor de kan oppholde seg fritt uten å bli jaktet på eller skremt. For at gjessene ikke skal gjøre skade på andre steder, men holde seg på friområdet, kan disse tiltakene prøves (jf. miljødirektoratet, 2022):

- Sørg for at gjessene finner vann og kråssestein ved friområdet, og at dette ikke finnes der du vil holde dem unna.
- Varier med ulike typer fugleskremsler og forstyrrelser.
- Sett opp et lite gjerde der kullene går fra stranda og inn på dyrket mark, slik at de ikke kommer seg inn så lenge de ikke er flyvedyktige.
- Bønder som har beitende gås på innmark kan også utenfor jaktsesong skremme med skudd oppe i lufta, for å lære de å trekke til ett friområde der det ikke jantes eller skremmes
- Bruk av laser kan, hvis brukt riktig, forebygge skader, men opplæring kreves fra kyndige og må ikke rettes mot andre arter. Laser skal ikke benyttes i eller i nærheten av verneområder.

I de tilfellene det likevel gis skadefelling fra kommunen skal de generelle vilkår være oppfylt, og være slik at uttaket er egnet til å stanse eller vesentlig begrense skadesituasjonen. Dette følger av viltforskriften § 3-3.

Ordinær jakt - organisering

Skadefelling skal ikke være bestandsregulerende tiltak. Bestandsregulering av gås skjer evt. ved ordinær jakt. Jakttider for grågås er 10.08 - 23.12 og gjelder 1. april 2022 - 31. mars 2028.

Statsforvalteren kan utvide jakttiden på grågås med inntil 20 dager før ordinær jaktstart når det foreligger [en lokal forvaltningsplan](#). Formålet med å starte høstjakta på grågås tidligere er først og fremst å begrense skadeomfanget på dyrket mark. En forutsetning for å forskriftsfeste utvidet jakttid, er at det ikke drives utstrakt skadefelling av grågås.

Gjeldende forvaltningsplan for grågås er snart 20 år gammel (Leka, Nærøy og Vikna kommuner). Nærøysund kommune melder om få henvendelser angående beiteskader og tidlig jakt på grågås, og at utfordringen med grågås på innmark oppleves å være så marginale at kommunen ikke prioriterer arbeidet med å revidere forvaltningsplanen. For Leka kommune er trolig utfordringene noe større, selv om det også her har vært relativt få henvendelser angående beiteskader. Tidligjakt er i noen grad utført, men organiseringen av jakta og rapporteringen har vært svak.

En betingelse for videreføring av tidligjakt vil være at forvaltningsplanen revideres av rettighets-havere i samarbeid med kommunen, for å avklare dagens utfordringer i forhold til jordbruksareal. Det må foreligge et engasjement mht rapportering og organisering av jakt. Grunneierne bør organisere og tilrettelegge jakta slik at uttaket optimaliseres og omfanget av skade på innmark reduseres. Er det mulig å legge til rette for salg av jaktkort? God organisering gir sikrere jakt.

Hvilke vurderinger gjør kommunen og hvilke vilkår kan kommunen sette?

Kommunen skal på bakgrunn av beskrivelse og dokumentasjon i søknad vurdere om det er grunnlag for å gi tillatelse til felling av skadegjørende individ. Det vil i utgangspunktet si at skadens skal ha skjedd i et omfang som er av vesentlig økonomisk betydning for den skadelidte, eller som vil få tilsvarende betydning dersom skaden fortsetter.

Kommunen kan gi fellingstillatelse på grågås som gjør skade på eng/beite ([viltforskriften](#) og NML§18)

- Tillatelse skal bare gis unntaksvis for å unngå en uthuling av viltlovens fredningsprinsipp. Prinsippet om ynglefredning er sterkt understreket.
- Noe skade må en tåle. Først når skaden blir vesentlig eller ved fortsettelse vil bli vesentlig, kan kommunen gi tillatelse til felling av skadegjørende individ.
- Felling skal ramme det eller de individer som faktisk gjør skade. Tillatelsen skal gjelde i det området der skaden er, eller i umiddelbar nærhet.
- Antall individer som det gis fellingstillatelse på, skal være ut fra skadeomfanget. Ønsket om reduksjon av lokal bestand skal ikke vektlegges ved vurdering av fellingstillatelse.
- Før søknad om felling plikter eier, bruker eller rettighetshaver i rimelig utstrekning å ha gjennomført tiltak for å hindre/begrense skaden. En må tåle noe skade. Felling skal ikke, som regel, være et første valg. Skadefellingstillatelse blir kun gitt dersom andre løsninger er utprøvd, og disse ikke reduserer eller løser problemet.

I en eventuell tillatelse kan kommunen sette noen vilkår:

1. *Antall individer som kan felles* - Antallsbegrensning fastsettes etter vurdering av skadens omfang og betydning for artens bestandssituasjon i kommunen, fylket eller landet.

2. *I hvilket nærmere avgrenset område fellingstillatelsen er gyldig* - Tillatelsen til felling gjelder i utgangspunktet søkers egen eiendom og kan avgrenses til å gjelde lokalitet der skade faktisk skjer.

3. *I hvilken tidsperiode fellingstillatelsen er gyldig* - Tidsbegrensning kan fastsettes til den periode skade faktisk skjer. Korte frister.

4. *Hvem tillatelsen gjelder for* - Retten til og ansvaret for å vurdere skadefelling er tillagt grunneier/bruker/rettighetshaver. Fellingstillatelsen utstedes til søker, som selv er ansvarlig for at felling gjennomføres i tråd med forskriften og eventuelle vilkår satt av kommunen. Søker bærer selv eventuelle kostnader med felling og eventuell ivaretagelse av felt vilt.

5. *Rapporteringsplikt* - Enhver fellingstillatelse av gjess vil medføre en plikt til å rapportere om utfallet av fellingen. Felling av skadegjørende viltarter må følge reglene for jaktutøvelse som er fastsatt i viltloven med forskrifter.

Oppsummert - Skadefelling kan bli gitt på disse vilkår:

- Søknaden dokumenterer de forhold som kreves jfr viltforskriften §3-3 og skisserer plan for gjennomføring av skadefelling.
- Fellingstillatelsen gjelder *ikkehekkende grågås som gjør skade*.
- Tillatelsen er tidsbegrenset
- Fellingen skal skje innenfor tidsavgrensningen og fellingsresultatet skal rapporteres inn på vedlagte svarslipp innen en uke etter utløpt gyldighetstid. Også null-rapporter skal leveres. Manglende/feilaktig rapportering kan få konsekvenser for senere fellingsløyver.
- Fellingen skal bare foretas i tilknytning til skadested på dyrket mark.
- Fellingen skal skje innenfor viltlovens rammer, og det presiseres at det er krav om løst jegeravgift. Bruk av våpen og ammunisjon skal skje i henhold til våpenforskriften.
- Felte grågås kan beholdes av grunneier.

Hva må være med i søknaden

Søknad om skadefelling av gås skal være skriftlig. Det fordres en god beskrivelse og dokumentasjon av skadesituasjon, samt de tiltak som er prøvd. Søknaden skal beskrive:

- Skadeomfanget - beskrevet, tallfestet og dokumentert.
 - o hva det er skade på, i hvilket omfang, om det har skjedd skade tidligere år,
 - o hvor er skadestedet – berørt areal og type areal
 - o kart med inntegnet skadested - områder/teiger.
- hvilke tiltak er gjennomført for å hindre/reducere skadeomfanget.
- har den skadelidte utnyttet jaktretten ordinær jakttid i foregående år?
- plan for gjennomføring av skadefelling.

Benytt eget søknadsskjema. Dersom det er behov for tilleggsopplysninger, legges dette ved.

Hvor sender man søknad og fellingsrapport? post@leka.kommune.no

Kilder:

- [Forskrift om skadefelling, dødt vilt og bruk av vilt i oppdrett, forskning og dyrepark \(viltforskriften\)](#)
- [Forskrift om jakt- og fangsttider samt sanking av egg og dun for jaktseasonene fra og med 1. april 2022 til og med 31. mars 2028](#)
- [NIBIO-rapport 4/154, 2018: Effekten av skadefelling av grågås \(Anser anser\) for grovfôr-produksjonen på et nordnorsk gårdsbruk.](#)
- [Miljødirektoratet: Veileder – Vilt som gjør skade](#)

SØKNAD OM TILLATELSE TIL FELLING AV GRÅGÅS SOM GJØR SKADE

Søker: _____ Dato: _____

Telefon: _____ E-post: _____

Adresse: _____ Gnr/bnr: _____

Om skadestedet: Legg ved kart med skadestedene inntegnet

Stedsnavn: _____ Gnr/Bnr: _____

Skadeområdets areal: _____ daa.

Type arealer: ☐ Dyrket mark, areal: _____ ☐ Innmarksbeite, areal: _____

Om skaden og skadegjører:

Hvilke perioder gjør gåsa skade?:

Varighet og størrelse på gåseflokk?

Beskriv skaden (dokumenter med kart og bilder):

Antatt avlingstap i kr: _____

Forebyggende tiltak

Er det prøvd forebyggende tiltak for å redusere/hindre skaden? ☐ Ja ☐ Nei

Dersom Ja, hvilke tiltak er prøvd:

Har eiendommen vært plaget med skader tidligere år? ☐ Ja ☐ Nei

Dersom Ja, beskriv hendelsene (evt i vedlegg):

Er det søkt skadefelling tidligere år? ☐ Ja ☐ Nei

- dersom Ja, førte felling til redusert skade? ☐ Ja ☐ Nei

- dersom Ja hvor lang effekt hadde felling (antall dager/mnd/år) _____

Har du utnyttet jaktretten på eiendommen i foregående år?

Plan for skadefelling:

Det søkes om uttak av _____ stk. grågå.

Sted: _____ Dato: ____/____/20____

Signatur: _____

FELLINGSRAPPORT FOR FELLING AV GÅS SOM GJØR SKADE

Gås nr:	Navn på jeger	Felt dato:	Lokalitet og hvor mange gjess var til stede ved felling:	Kommentar/Effekt
1				
2				
3				
4				
5				

Beskriv virkning av tiltaket i sin helhet:

Sted: _____ Dato: ____/____ 20____

Jegers signatur: _____

Grunneiers signatur: _____